GARANȚIILE DE INDEPENDENȚĂ A JUDECĂTORILOR CtEDO

Carolina CAPAȚÎNA
CZU: 341.645.5(4):347.962 mangir.carolina@gmail.com

Consiliul Europei dorind să promoveze independența judecătorilor, care este un element inerent al Statului de drept și indispensabil pentru imparțialitatea judecătorilor și funcționarea sistemului judiciar, în preambulul la Recomandarea 2010/12 privind judecătorii: independența, eficiența și responsabilitățile, a subliniat că „*independența justiției asigură oricărei persoane dreptul la un proces echitabil și, prin urmare, nu este un privilegiu pentru judecători, ci o garanție a respectării drepturilor omului și a libertăților fundamentale, permițând fiecărei persoane să aibă încredere în sistemul de justiție*” [1].

Asigurarea supremației legii reprezintă un punct cardinal într-o societate democratică. În acest sens, rolul fundamental în administrarea justiției și asigurarea protecției drepturilor omului revine judecătorilor, procurorilor și avocaților. Pentru ca aceștia să își îndeplinească în mod corect responsabilitățile și, mai ales, pentru a investiga și judeca demnitari și funcționari publici suspectați de corupție și de grave încălcări ale drepturilor omului, trebuie să beneficieze de un statut și de niște garanții speciale. În cazul judecătorilor, aceste cerințe sunt independența și imparțialitatea.

Este responsabilitatea unei organizații, precum Asociația Internațională a Judecătorilor să își promoveze propriile reguli și să se străduiască pentru a le conferi acestora în întreaga lume un caracter obligatoriu, precum și să acorde atenție evoluției acestor standarde, pentru a oferi mai multe garanții judecătorilor [2].

Justiția, ca garant al Statului de drept, este una dintre cele trei puteri ale oricărui Stat democratic. Judecătorii trebuie să asigure, în toată activitatea lor, dreptul oricui la un proces echitabil. Ei trebuie să asigure dreptul oricărei persoane la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care să hotărască fie asupra încălcării

drepturilor şi obligaţiilor sale cu caracter civil, fie asupra acuzației penale care se aduce asupra sa. Independența judecătorului este indispensabilă pentru o justiție imparțială și conformă legii. Ea este indivizibilă. Ea nu este o prerogativă sau un privilegiu acordat în interesul personal al judecătorilor, ci în interesul Statului de drept și al oricărei persoane care solicită și așteaptă o justiție imparțială. Toate instituțiile și autoritățile, atât cele naționale, cât și cele internaționale, trebuie să respecte, să protejeze și să apere această independență.

Independența judiciară trebuie consacrată în Constituție sau la nivelul legal cel mai înalt posibil. Statutul judecătorului trebuie asigurat printr-o lege specială, care să-i asigure o independență reală și efectivă față de celelalte puteri ale Statului. Judecătorul, în calitate de deținător al autorității judiciare, trebuie să poată exercita atribuțiile sale fără niciun fel de presiune socială, economică și politică, și în mod independent față de ceilalți judecători și de administrația sistemului de justiție.

Judecătorii, de îndată ce sunt numiți sau aleși sunt inamovibili până la împlinirea vârstei de pensionare obligatorie sau până la încetarea mandatului lor. Un judecător este numit pe o perioadă nelimitată de timp. În cazul în care legislația prevede o numire pentru o perioadă limitată de timp, condițiile de numire trebuie să garanteze că independența judiciară nu este pusă în pericol. Nici un judecător nu poate fi repartizat într-o altă poziție sau să fie promovat fără acordul său. Un judecător nu poate fi transferat, suspendat sau revocat din funcție decât în condițiile prevăzute de lege și atunci numai ca efect al procedurii disciplinare, cu respectarea dreptului la apărare și a principiului contradictorialității. Orice modificare adusă vârstei de pensionare obligatorie nu poate avea efect retroactiv. Statutul trebuie să prevadă pentru judecător o garanție contra riscurilor sociale legate de boală, maternitate, invaliditate, bătrânețe și deces.

În legătură cu rolul judecătorilor și independenţa justiţiei, există deja o paletă largă de instrumente internaţionale, despre care putem spune că aparţin unui *Corpus Iuris judiciar internaţional*[1] .

[1] **Declarația Universală a Drepturilor Omului** (ONU, 1948) și cele două **Pacte Internaționale** (ONU, 1966), **Principiile de Bază ale Independenței Justiției** (ONU, 1985), **Statutul Universal al Judecătorilor** (Uniunea Internaţională a Magistraţilor,

„Principiul: Independenţa justiţiei este premisă statului de drept şi o garanţie fundamentală a procesului echitabil. În consecinţă, judecătorul va apăra şi va servi ca exemplu de independenţă a justiţiei, atât sub aspect individual, cât şi sub aspect instituţional” [3].

Independența judiciară este garantată prin activitățile judiciare începând cu *numirea în funcția de judecător*, *numirea până la atingerea plafonului de vârstă, promovările, instruirile, imunitatea judiciară, procedura disciplinară, remunerația judecătorilor* și până la *eliberarea din funcție* [4].

Deciziile privind selecția, numirea și cariera se bazează pe criterii obiective și sunt luate de către organismul responsabil de garantare a independenței judecătorești. Procedura disciplinară se desfășoară în fața unui colegiu independent, cu posibilitatea de a recurge mai apoi în fața unei instanțe.

1999), **Convenţia Europeană a Drepturilor Omului** (CoE, Roma, 1950), **Standardele Minime de Independenţă a Justiţiei** (Standardele New Delhi, International Bar Association, 1982), **Carta Europeană a Judecătorilor** (Asociația Europeană a Magistraţilor, 1987), **Declaraţia de la Palermo privind elementele unui statut european al magistraturii** (MEDEL, 1993), **Declaraţia de la Beijing cu privire la Principiile de Independenţă a Justiţiei în Regiunea LAWASIA** (Asociația de Drept pentru Asia şi Pacific, 1995), **Cartea Europeană privind Statutul Judecătorilor** (Consiliul Europei, 1998), **Declaraţia de la Beirut privind independenţa justiţiei** (Conferința Arabă a Justiției, 1999), **Declaraţia de la Caracas** (Summit-ul Iberoamerican al Preşedinţilor de Instanţe, 1999), **Carta Uniunii Europene privind Drepturile Fundamentale** (Consiliul European, Nisa, 2000), **Declaraţia de Independenţă a Justiţiei de la Cairo** (Conferința Arabă a Justiției, 2003), **Avizul nr.1 referitor la standardele privind independența puterii judecătorești și inamovibilitatea judecătorilor** și **Avizul nr. 2 privind finanţarea și administrarea instanţelor, cu referire la eficienţa sistemului judiciar** și la articolul 6 al **Convenției europene privind drepturile si libertăţile fundamentale ale omului** (Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni, 2001), **Principiile de la Bangalore asupra Deontologiei Judiciare** (ONU, Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității, 2001) și Comentariul acestor principii (Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității, 2007), **Principiile commonwealth asupra responsabilităţilor și relației dintre cele trei puteri** (Nigeria, 2003), **Declaraţia de la Suva asupra Principiilor de Independenţă şi Acces la Justiţie** (INTERIGHTS-the Fiji Human Rights Commission-Fiji Judiciary, 2004), **Recomandarea (2010)12 privind judecătorii: independența, eficiența și responsabilitățile** (CoE, Comitetul Miniștrilor). La toate acestea se adaugă, desigur, o bogată **jurisprudență a CtEDO**.

În urma consultării cu sistemul judiciar, statul asigură resursele umane, materiale și financiare necesare pentru buna funcționare a sistemului de justiție. Pentru a evita influența nejustificată, judecătorii vor primi o remunerație corespunzătoare și li se va acorda un sistem de pensii adecvat, stabilit prin lege. Instruirea inițială și continuă este un drept și o datorie pentru judecători. Acesta este organizat sub supravegherea sistemului judiciar. Instruirea este un element important pentru a proteja independența judecătorilor, precum și calitatea și eficiența sistemului judiciar.

În exercitarea funcției lor de a administra justiția, judecătorii nu vor fi supuși niciunui ordin sau instrucțiune sau vreunei presiuni ierarhice și vor fi obligați numai de lege. Judecătorii au dreptul de a fi membri ai asociațiilor naționale sau internaționale de judecători, încredințați de apărarea misiunii sistemului judiciar în societate.

Potrivit Magnei Carta a Judecătorilor, sunt câteva *Garanții formale de independență a sistemului judiciar,* și anume:

- ✓ asigurări formale că judecătorii sunt obligați numai de lege;
- ✓ metode formale pentru determinarea salariilor judecătorilor;
- ✓ mecanisme formale pentru ajustarea salariilor judecătorilor;
- ✓ garanții formale pentru implicarea judecătorilor în dezvoltarea reformei juridice;
- ✓ garanția formală a inamovibilității judecătorilor;

Pentru a asigura independența judecătorilor, fiecare stat va crea un Consiliu judiciar sau un alt organism specific, el însuși independent de puterile legislative și executive, dotat cu competențe largi pentru toate problemele legate de statutul lor, precum și de organizare, funcționare și imaginea instituțiilor judiciare. Consiliul este compus fie din judecători exclusiv, fie dintr-o majoritate substanțială a judecătorilor aleși de colegii lor. Consiliul pentru justiție este responsabil pentru activitățile și deciziile sale.

Referințe:

1. Recomandarea 2010/12 privind judecătorii: independența, eficiența și responsabilitățile.
2. Carta a fost adoptată în unanimitate la data de 14 noiembrie 2017, în prezența domnului Jean Diego GARCIA SAYAN, raportor special al Națiunilor Unite privind independența judecătorilor și avocaților.

3. Carta Europeană privind statutul judecătorilor. Starsbourgh, 8-10 iunie 1998.
4. MAGNA CARTA OF JUDGES. (Fundamental Principles) the CCJE adopted, during its 11th plenary meeting. Starsbourg, 16-17 November 2010.